Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

27. juni 2013 *

»Intellektuel og industriel ejendomsret — ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet — direktiv 2001/29/EF — reproduktionsretten — rimelig kompensation — begrebet »reproduktioner på papir eller lignende ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning« — følgerne af en manglende anvendelse af tekniske foranstaltninger, som kan forhindre eller begrænse ikke tilladte handlinger — følgerne af en udtrykkelig eller stiltiende tilladelse til reproduktion«

I de forenede sager C-457/11 – C-460/11,

angående anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Bundesgerichtshof (Tyskland), ved afgørelser af 21. juli 2011, indgået til Domstolen den 5. september 2011, i sagerne

Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort)

mod

Kyocera, tidligere Kyocera Mita Deutschland GmbH,

Epson Deutschland GmbH,

Xerox GmbH (sag C-457/11),

Canon Deutschland GmbH (sag C-458/11),

og

Fujitsu Technology Solutions GmbH (sag C-459/11),

Hewlett-Packard GmbH (sag C-460/11),

mod

Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort),

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne J. Malenovský (refererende dommer), U. Lõhmus, M. Safjan og A. Prechal,

* Processprog: tysk.

generaladvokat: E. Sharpston

justitssekretær: fuldmægtig K. Malacek,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 22. oktober 2012,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort) ved Rechtsanwälte U. Karpenstein, G. Schulze og R. Staats

— Fujitsu Technology Solutions GmbH ved Rechtsanwalt C. Frank

— Hewlett-Packard GmbH ved Rechtsanwälte G. Berrisch og A. Strowel

— Kyocera (tidligere Kyocera Mita Deutschland GmbH), Epson Deutschland GmbH, Xerox GmbH og Canon Deutschland GmbH ved Rechtsanwälte C. Lenz og T. Würtenberger

— den tyske regering ved T. Henze og J. Kemper, som befuldmægtigede

— den tjekkiske regering ved D. Hadroušek, som befuldmægtiget

— den spanske regering ved N. Díaz Abad, som befuldmægtiget

— Irland ved D. O'Hagan, som befuldmægtiget

— den litauiske regering ved R. Mackevičienė og R. Vaišvilienė, som befuldmægtigede

— den nederlandske regering ved B. Koopman, C. Wissels og M. Bulterman, som befuldmægtigede

— den østrigske regering ved A. Posch, som befuldmægtiget

— den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget

— den finske regering ved M. Pere, som befuldmægtiget

— Det Forenede Kongeriges regering ved L. Seeboruth, som befuldmægtiget, bistået af barrister S. Malynicz

— Europa-Kommissionen ved J. Samnadda og F. Bulst, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 24. januar 2013,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 5 og 6 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (EFT L 167, s. 10).

2 Anmodningerne er blevet fremsat i forbindelse med tvister mellem på den ene side Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort) og på den anden side Kyocera, tidligere Kyocera Mita Deutschland GmbH (herefter »Kyocera«), Epson Deutschland GmbH (herefter »Epson«) og Xerox GmbH (herefter »Xerox«) i sag C-457/11, henholdsvis Canon Deutschland GmbH i sag C-458/11, og mellem på den ene side Fujitsu Technology Solutions GmbH (herefter »Fujitsu«) henholdsvis Hewlett Packard GmbH (herefter »Hewlett Packard«) og på den anden side VG Wort i de respektive sager C-459/11 og C-460/11 vedrørende det vederlag, som disse selskaber er forpligtede til at betale VG Wort som følge af salget af printere og/eller plottere samt personlige computere.

Retsforskrifter

EU-retten

3 2., 5., 35., 36., 39. og 52. betragtning til direktiv 2001/29 har følgende ordlyd:

»(2) Det Europæiske Råd har på sit møde den 24. og 25. juni 1994 på Korfu understreget behovet for at skabe en generel og fleksibel retlig ramme på fællesskabsniveau for at fremme udviklingen af informationssamfundet i Europa. Dette kræver bl.a., at der findes et indre marked for nye varer og tjenester. Der findes allerede, eller der er ved at blive indført en betydelig fællesskabslovgivning med et sådant regelsæt. Ophavsret og beslægtede rettigheder spiller en afgørende rolle i denne forbindelse, idet disse rettigheder beskytter og fremmer udviklingen og markedsføringen af nye varer og tjenester samt skabelsen og udnyttelsen af deres kreative indhold.

[…]

(5) Den teknologiske udvikling har øget og diversificeret mulighederne for skabelse, produktion og udnyttelse. Der er ikke behov for nye begreber inden for ophavsretlig beskyttelse, men de nugældende retsregler vedrørende ophavsret og beslægtede rettigheder bør tilpasses og suppleres for at tage passende hensyn til de økonomiske realiteter, f.eks. nye former for udnyttelse.

[…]

(35) I visse undtagelsestilfælde bør rettighedshavere have en rimelig kompensation for anvendelsen af deres beskyttede værker eller andre beskyttede frembringelser. Når det fastsættes, hvilken form en sådan rimelig kompensation skal have, hvilke nærmere bestemmelser der skal gælde for den, og hvilket omfang den eventuelt skal have, bør der tages hensyn til de særlige omstændigheder i hvert enkelt tilfælde. I forbindelse med vurderingen af disse omstændigheder kan det være relevant som kriterium at lægge til grund, om rettighedshaverne eventuelt har lidt skade som følge af den pågældende handling. I visse sager, hvor rettighedshaverne allerede har modtaget en anden form for betaling, f.eks. som del af en licensafgift, bør der ikke forfalde specifik eller særskilt betaling. Ved fastsættelsen af størrelsen af den rimelige kompensation bør der tages hensyn til, i hvor stor udstrækning der anvendes tekniske beskyttelsesforanstaltninger som nævnt i dette direktiv. I visse situationer, hvor skaden for rettighedshaveren er minimal, bør der ikke være betalingspligt.

(36) Medlemsstaterne kan fastsætte bestemmelser om rimelig kompensation til rettighedshavere, også når de anvender de fakultative undtagelsesbestemmelser, der ikke indeholder krav om en sådan kompensation.

[…]

(39) Hvis undtagelsen eller indskrænkningen anvendes på privatkopiering, bør medlemsstaterne tage behørigt hensyn til den teknologiske og økonomiske udvikling, navnlig for så vidt angår digital privatkopiering og vederlagsordninger, når der findes effektive tekniske beskyttelsesforanstaltninger. Sådanne undtagelser eller indskrænkninger bør hverken hindre anvendelsen af tekniske foranstaltninger eller deres gennemførelse over for ulovlig omgåelse.

[…]

(52) Ved gennemførelse af undtagelser eller indskrænkninger i forbindelse med privatkopiering i overensstemmelse med artikel 5, stk. 2, litra b), bør medlemsstaterne også fremme anvendelse af frivillige foranstaltninger for at få opfyldt formålene med sådanne undtagelser eller indskrænkninger. Hvis der ikke inden for en rimelig tid er blevet truffet frivillige foranstaltninger, der gør det muligt at foretage reproduktioner til privat brug, kan medlemsstaterne træffe foranstaltninger for at give dem, der er begunstiget af nævnte undtagelser eller indskrænkninger, mulighed for at nyde godt af dem. Frivillige foranstaltninger truffet af rettighedshavere, herunder aftaler mellem rettighedshavere og andre involverede parter, samt foranstaltninger truffet af medlemsstaterne forhindrer ikke rettighedshavere i at anvende tekniske foranstaltninger, der er i overensstemmelse med undtagelser eller indskrænkninger vedrørende privatkopiering i national lov i overensstemmelse med artikel 5, stk. 2, litra b), under hensyntagen til betingelserne om rimelig kompensation som omhandlet i nævnte bestemmelse, og en eventuel forskel i de forskellige betingelser for anvendelse heraf i overensstemmelse med artikel 5, stk. 5, såsom kontrol med antallet af reproduktioner. For at forhindre misbrug af sådanne foranstaltninger bør tekniske foranstaltninger, som anvendes til gennemførelse heraf, nyde retlig beskyttelse.«

4 Artikel 2 i direktiv 2001/29 har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne indfører en eneret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent reproduktion på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form, helt eller delvis:

a) for ophavsmænd for så vidt angår deres værker

b) for udøvende kunstnere for så vidt angår optagelser af deres fremførelser

c) for fremstillere af fonogrammer for så vidt angår deres fonogrammer

d) for producenter af den første filmoptagelse for så vidt angår den originale film eller eksemplarer heraf, og

e) for radio- og fjernsynsforetagender for så vidt angår optagelser af deres udsendelser, hvad enten der er tale om trådbunden eller trådløs transmission, herunder via kabel eller satellit.«

5 Dette direktivs artikel 5, stk. 2, fastsætter:

»Medlemsstaterne kan indføre undtagelser fra eller indskrænkninger i den i artikel 2 nævnte ret til reproduktion med hensyn til:

a) reproduktioner på papir eller lignende ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning, bortset fra trykte noder, forudsat at rettighedshaverne modtager en rimelig kompensation

b) reproduktioner på ethvert medium foretaget af en fysisk person til privat brug og til formål, der hverken direkte eller indirekte er kommercielle, forudsat at rettighedshaverne modtager en rimelig kompensation, i forbindelse med hvilken der tages hensyn til anvendelse eller ikke-anvendelse af de i artikel 6 nævnte tekniske foranstaltninger på det pågældende værk eller den pågældende frembringelse

c) særlige reproduktionshandlinger, som foretages af offentligt tilgængelige biblioteker, uddannelsesinstitutioner eller museer, eller af arkiver, og som ikke har til formål at opnå direkte eller indirekte økonomiske eller kommercielle fordele

[…]«

6 Direktivets artikel 5, stk. 3, bestemmer:

»Medlemsstaterne kan indføre undtagelser fra eller indskrænkninger i de rettigheder, der er nævnt i artikel 2 og 3, i følgende tilfælde:

a) hvis der udelukkende er tale om anvendelse til anskueliggørelse i forbindelse med undervisning eller med henblik på videnskabelig forskning, såfremt kilden med ophavsmandens navn angives, medmindre dette viser sig umuligt, og det sker i et omfang, som det ikke-kommercielle formål berettiger til

[…]

n) hvis der er tale om anvendelse i form af overføring eller tilrådighedsstillelse med henblik på forskning eller privat studium for enkeltpersoner i almenheden ved dertil indrettede terminaler på stedet i de institutioner, der er nævnt i stk. 2, litra c), af værker og andre frembringelser, som de har i deres samlinger, og som ikke er genstand for salg eller licens

[…]«

7 Direktivets artikel 5, stk. 5, har følgende ordlyd:

»Undtagelser og indskrænkninger efter stk. 1, 2, 3 og 4 må kun anvendes i visse specielle tilfælde, der ikke strider mod den normale udnyttelse af værket eller andre frembringelser og ikke indebærer urimelig skade for rettighedshaverens legitime interesser.«

8 Artikel 6 i direktiv 2001/29 fastsætter:

»1. Medlemsstaterne indfører en passende retlig beskyttelse mod omgåelse af enhver form for effektive tekniske foranstaltninger, som den pågældende foretager, selv om han ved eller burde vide, at dette er formålet.

[…]

3. Ved »tekniske foranstaltninger« forstås i dette direktiv teknologier, anordninger eller komponenter, der under deres normale funktion har til formål at forhindre eller begrænse handlinger i forbindelse med værker eller andre frembringelser, som indehaveren af lovfæstede ophavsrettigheder eller ophavsretsbeslægtede rettigheder eller sui generis-rettigheder efter kapitel III i direktiv 96/9/EF ikke har givet tilladelse til. Tekniske foranstaltninger skal anses som »effektive«, hvis anvendelsen af beskyttede værker eller andre frembringelser styres af rettighedshaveren ved anvendelse af en adgangskontrol- eller beskyttelsesforanstaltning, f.eks. kryptering, scrambling eller anden omdannelse af værket eller andre frembringelser eller en kopikontrolanordning, der opfylder beskyttelsesformålet.

4. Uanset den retlige beskyttelse i henhold til stk. 1 skal medlemsstaterne, hvor rettighedshaverne ikke har truffet frivillige foranstaltninger, herunder aftaler mellem rettighedshaverne og andre involverede parter, træffe passende foranstaltninger til at sikre, at rettighedshaverne giver den, der nyder godt af en undtagelse eller en indskrænkning i henhold til national lovgivning i overensstemmelse med artikel 5, stk. 2, litra a), c), d) og e), stk. 3, litra a), b) eller e), sådanne midler til at drage fordel af denne undtagelse eller indskrænkning, i det omfang de er nødvendige for at kunne drage fordel af undtagelsen eller indskrænkningen, forudsat at den begunstigede har lovlig adgang til det pågældende beskyttede værk eller den pågældende beskyttede anden frembringelse.

[…]«

9 Artikel 10 i direktiv 2001/29 med overskriften »Tidsmæssig anvendelse« har følgende ordlyd:

»1. Bestemmelserne i dette direktiv finder anvendelse på de værker og andre frembringelser, der er omhandlet i direktivet, og som den 22. december 2002 er beskyttet efter medlemsstaternes lovgivning om ophavsret og beslægtede rettigheder, eller som opfylder de kriterier for beskyttelse, der gælder efter dette direktiv eller de bestemmelser, der er nævnt i artikel 1, stk. 2.

2. Dette direktiv berører ikke handlinger foretaget og rettigheder erhvervet inden den 22. december 2002.«

10 Direktivets artikel 13, stk. 1, første afsnit, lyder således:

»Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den 22. december 2002. De underretter straks Kommissionen herom.«

Den tyske lovgivning

11 § 53 i Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte, Urheberrechtsgesetz (lov om ophavsret og beslægtede rettigheder) af 9. september 1965 (BGBl. I, s. 1273), som ændret ved § 1 i lov af 10. september 2003 (BGBl. I, s. 1774, herefter »UrhG«), har følgende ordlyd:»Reproduktion til privat brug og til anden personlig anvendelse

(1) Fremstillingen af individuelle kopier af et værk på ethvert medium, der foretages af en fysisk person til privat brug, er lovlig, forudsat at kopierne ikke direkte eller indirekte anvendes til kommercielle formål, og at de ikke fremstilles på baggrund af et eksemplar, der er fremstillet på åbenlys ulovlig vis. Den person, der har tilladelse til at fremstille kopier, må ligeledes lade en tredjemand fremstille kopierne, for så vidt som denne fremstilling foretages gratis, eller for så vidt som det drejer sig om kopier på papir eller lignende ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning.

(2) Det er tilladt at udføre eller lade udføre individuelle kopier af et værk:

1. til videnskabelig personlig brug, såfremt og i det omfang fremstillingen af kopier er nødvendig i den henseende

2. til henlæggelse i personlige arkiver såfremt og i det omfang fremstillingen af kopier er nødvendig i den henseende, og såfremt den kilde, der anvendes til at fremstille kopier, er et personligt eksemplar

3. til personlig oplysning om aktuelle emner, når det drejer sig om et radioudsendt værk

4. til enhver anden form for personlig brug:

   a) såfremt det drejer sig om korte uddrag af et offentliggjort værk eller individuelle artikler i aviser eller tidsskrifter

   b) såfremt det drejer sig om et værk, som har været udsolgt i mindst to år.

Disse bestemmelser finder kun anvendelse i det i første punktum, nr. 2, nævnte tilfælde, hvis:

1. kopien er udført på papir eller lignende ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning, eller

2. brugen er udelukkende analog, eller

3. arkiverne ikke direkte eller indirekte anvendes til kommercielle eller økonomiske formål.

Disse bestemmelser finder kun anvendelse i de i første punktum, nr. 3 og nr. 4, nævnte tilfælde, når en af de i andet punktum, nr. 1 og nr. 2, nævnte betingelser er opfyldt.

(3) Det er tilladt at udføre eller lade udføre kopier af små dele af et værk, mindre værker eller individuelle artikler, der har været trykt i aviser eller tidsskrifter, eller som er offentligt tilgængelige, såfremt disse kopier anvendes til personlig brug:

1. i forbindelse med skoleundervisning, på ikke-kommercielle uddannelses- og videreuddannelsesinstitutioner samt på erhvervsuddannelsesinstitutioner, i en tilstrækkelig mængde til en elevklasse, eller

2. med henblik på statslige prøver og eksamener, der afholdes på skoler, højere uddannelsesinstitutioner, ikke-kommercielle uddannelses- og videreuddannelsesinstitutioner samt i forbindelse med erhvervsuddannelser, i en tilstrækkelig mængde, såfremt og i det omfang fremstillingen af kopierne er nødvendig i den henseende.

(4) Reproduktion

a) af grafiske optagelser af musikværker;

b) af en bog eller et tidsskrift, såfremt det drejer sig om en reproduktion, der er mere eller mindre fuldstændig, for så vidt som der ikke er tale om en kopiering af værket i hånden

er kun tilladt med rettighedshaverens samtykke eller på de betingelser, der er fastsat i andet punktum, nr. 2, eller til personlig brug, såfremt det drejer sig om et værk, som har været udsolgt i mindst to år.

(5) Stk. 1, stk. 2, nr. 2-4, og stk. 3, nr. 2, finder ikke anvendelse på databaser, i hvilken forbindelse der er enkeltvis adgang til indholdet ved hjælp af elektroniske hjælpemidler.

Stk. 2, nr. 1, og stk. 3, nr. 1, finder anvendelse på disse databaser, forudsat at brugen til videnskabelige formål og til undervisning ikke har kommercielle formål.

(6) Kopierne må hverken udbredes eller meddeles offentligheden. Det er imidlertid lovligt at udlåne lovligt fremstillede kopier af aviser og andre værker, der er udsolgt, samt eksemplarer, hvori små beskadigede eller forsvundne dele er blevet erstattet af kopier.

(7) Optagelse af offentlige konferencer, præsentationer eller offentlig afspilning af et værk på et billede- eller lydmedium, fremstillingen af planer og skitser til kunstværker samt udarbejdelsen af en kopi af et arkitektonisk værk er kun tilladt med rettighedshaverens samtykke.«

12 UrhG's § 54a bestemmer:»Forpligtelsen til at betale vederlag for enhver kopi, der er fremstillet ved fotokopiering

(1) Såfremt man på baggrund at et værks art må forvente, at det vil blive reproduceret i henhold til bestemmelserne i § 53, stk. 1-3, ved fotokopiering af et eksemplar eller ved en fremgangsmåde, der har tilsvarende virkninger, har ophavsmanden til værket ret til betaling fra producenten af de apparater, der har til formål at fremstille sådanne kopier, af en rimelig godtgørelse, som kompensation for muligheden for at fremstille sådanne kopier, der følger af salget eller en anden form for afsætning af disse apparater. Enhver, der i kommercielt øjemed importerer eller genimporterer apparaterne på det territorium, hvor denne lov finder anvendelse, eller som handler med disse, hæfter solidarisk med producenten. Den handlende er ikke betalingspligtig, hvis han køber under 20 apparater halvårligt.

(2) Såfremt apparater af denne type anvendes på skoler, højere uddannelsesinstitutioner og erhvervsuddannelsesinstitutioner eller andre uddannelses- og videreuddannelsesinstitutioner (uddannelsesinstitutioner), forskningsinstitutter, offentlige biblioteker og etablissementer, der mod betaling stiller apparaterne til rådighed med henblik på fremstilling af fotokopier, har ophavsmanden ligeledes ret til betaling af et rimeligt vederlag fra brugeren af apparatet.

(3) § 54, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.«

13 I overensstemmelse med § 54d i og bilaget til UrhG fastsættes vederlaget, der opkræves for apparaterne i henhold til UrhG's § 54a, stk. 1, til et beløb fra 38,35 EUR til 613,56 EUR afhængigt af antallet af kopier, der kan fremstilles i minuttet, og muligheden for farvekopiering eller ej. Der kan dog fastsættes andre beløb efter aftale.

Tvisterne i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

Sag C-457/11

14 VG Wort er en godkendt organisation for kollektiv forvaltning af ophavsrettigheder. Den har eneret til at repræsentere forfattere og forlæggere af litterære værker i Tyskland. Den har derfor ret til at kræve vederlag fra de producenter, importører eller forhandlere af apparater, der er underlagt kravet om betaling af vederlag til ophavsmænd i henhold til UrhG's § 54a, stk. 1.

15 VG Wort har i eget navn og på vegne af andre kollektive forvaltningsorganisationer, som repræsenterer dem, der har rettigheder til grafiske værker af enhver art, dvs. VG Bild-Kunst, fremsat begæring om oplysninger dels angående arten af de printere, der er blevet solgt eller afsat på anden vis siden den 1. januar 2001, og vedrørende antallet heraf, dels angående apparaternes kapacitet og kilderne til levering heraf i Tyskland. VG Wort har desuden nedlagt påstand om, at Kyocera, Epson og Xerox tilpligtes at betale sagsøgeren et vederlag i form af en afgift på de personlige computere, printere og/eller plottere, der blev markedsført i Tyskland mellem den 1. januar 2001 og den 31. december 2007. De krævede beløb bygger på de takster, der er aftalt i en fælles overenskomst med VG Bild-Kunst og offentliggjort i *Bundesanzeiger* (forbundstidende).

16 Landgericht Düsseldorf gav fuldt ud medhold i denne begæring om oplysninger, idet den i fastslog, at Kyocera, Epson og Xerox i vidt omfang var forpligtede til at betale en kompensation til VG Wort. Efter appel iværksat af Kyocera, Epson og Xerox ændrede appelretten førsteinstansens dom. Med henvisning til en dom af 6. december 2007 forkastede Bundesgerichtshof ved kendelse VG Worts »Revisionsanke«.

17 Bundesverfassungsgericht ophævede afgørelsen fra Bundesgerichtshof og hjemviste sagen til sidstnævnte retsinstans.

18 Inden for rammerne af den nye »Revisionsankesag« har VG Wort nedlagt påstand om, at dommen afsagt af førsteinstansen stadfæstes. De sagsøgte i hovedsagen har nedlagt påstand om, at »Revisionsanken« forkastes.

19 Bundesgerichtshof fandt, at tvistens afgørelse afhang af fortolkningen af direktiv 2001/29, og har derfor udsat sagen og forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal der tages hensyn til direktiv 2001/29 ved fortolkningen af national ret for så vidt angår begivenheder, der fandt sted efter direktivets ikrafttræden, den 22. juni 2001, men inden det tidspunkt, fra hvilket det har fundet anvendelse, nemlig den 22. december 2002?

2) Udgør reproduktioner ved hjælp af printere reproduktioner ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29?

3) Dersom det andet spørgsmål besvares bekræftende: Er kravet om en rimelig kompensation for undtagelser fra eller indskrænkninger i retten til reproduktion ifølge artikel 5, stk. 2 og 3, i direktiv 2001/29, når henses til den grundlæggende ret til ligebehandling ifølge artikel 20 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder [herefter »chartret«], ligeledes opfyldt, såfremt denne passende godtgørelse ikke skal betales af producenter, importører og forhandlere af printere, men af producenter, importører og forhandlere af et andet apparat eller flere andre apparater, der i en egnet apparatkombination kan anvendes til reproduktion?

4) Bevirker allerede muligheden for at anvende tekniske foranstaltninger som omhandlet i artikel 6 i direktiv 2001/29, at betingelsen om en rimelig kompensation i henhold til direktivets artikel 5, stk. 2, litra b), bortfalder?

5) Bortfalder betingelsen om [jf. direktivets artikel 5, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2001/29] og muligheden for (jf. direktivets 36. betragtning) en rimelig kompensation, såfremt rettighedshaveren udtrykkeligt eller stiltiende har givet samtykke til re/produktion af værkerne?«

Sagerne C-458/11 – C-460/11

20 De i sagerne C-458/11 – C-460/11 omhandlede omstændigheder og juridiske procedurer svarer i det væsentlige til dem, der vedrører sag C-457/11.

21 I sagerne C-457/11 og C-458/11 er de stillede spørgsmål identiske. I sag C-460/11 er de præjudicielle spørgsmål identiske med det første til tredje spørgsmål i sag C-457/11. I sagerne C-457/11 og C-459/11 er det første, fjerde og femte spørgsmål identiske. I sag C-459/11 er det andet og tredje spørgsmål forskellige fra de spørgsmål, der er stillet i sag C-457/11, for så vidt som de ikke vedrører printere, men derimod computere.

22 I sag C-459/11 er det andet og tredje præjudicielle spørgsmål følgende:

»2) Udgør reproduktioner ved hjælp af pc'er reproduktioner ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29?

3) Såfremt spørgsmål 2 besvares bekræftende: Er kravet om en rimelig kompensation for undtagelser fra eller indskrænkninger i retten til reproduktion ifølge artikel 5, stk. 2 og 3, i direktiv 2001/29, når henses til den grundlæggende ret til ligebehandling ifølge […] chartrets artikel 20, ligeledes opfyldt, såfremt denne passende godtgørelse ikke skal betales af producenter, importører og forhandlere af printere, men af producenter, importører og forhandlere af et andet apparat eller flere andre apparater, der i en egnet apparatkombination kan anvendes til reproduktion?«

23 Ved kendelse af 6. oktober 2011 har Domstolens præsident besluttet at forene sagerne C-457/11 – C-460/11 med henblik på den skriftlige forhandling, den mundtlige forhandling og dommen.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

24 Med sit første spørgsmål ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om udnyttelsen af de beskyttede værker og andre frembringelser er omfattet af direktiv 2001/29 for så vidt angår perioden fra den 22. juni 2001, datoen for direktivets ikrafttræden, til den 22. december 2001, udløbsdatoen for fristen for direktivets gennemførelse.

25 Det fremgår af fast retspraksis, at det påhviler de nationale retter ved anvendelsen af nationale retsforskrifter i videst muligt omfang at fortolke dem i lyset af det pågældende direktivs ordlyd og formål, for at det med direktivet tilsigtede resultat fremkaldes, og dermed at handle i overensstemmelse med artikel 288, stk. 3, TEUF. Denne forpligtelse til overensstemmende fortolkning af national ret er nemlig uadskilleligt forbundet med EUF-traktatens system, idet traktaten giver de nationale retter mulighed for inden for rammerne af deres kompetence at sikre sig EU-rettens fulde virkning, når de afgør de tvister, der er indbragt for dem (dom af 24.1.2012, sag C-282/10, Dominquez, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).

26 De nationale retsinstansers almindelige forpligtelse – i tilfælde af forsinket gennemførelse af et direktiv – til at fortolke national ret i overensstemmelse med direktivet indtræder først fra tidspunktet for udløbet af gennemførelsesfristen for direktivet (jf. i denne retning dom af 4.7.2006, sag C-212/04, Adeneler m.fl., Sml. I, s. 6057, præmis 115).

27 Hvad nærmere bestemt angår direktiv 2001/29 fremgår det af direktivets artikel 10, stk. 2, at det ikke berører handlinger foretaget og rettigheder erhvervet inden den 22. december 2002.

28 Som det fremgår af tilblivelseshistorien for artikel 10, stk. 2, og navnlig af det oprindelige forslag fra Kommissionen af 10. december 1997 (KOM(97) 628), der førte til vedtagelsen af direktiv 2001/29, følger beskyttelsen af de påberåbte frembringelser af et »generelt princip, hvorefter direktivet ikke har tilbagevirkende kraft og ikke finder anvendelse på udnyttelse af beskyttede værker og andre frembringelser, der er sket før datoen for medlemsstaternes gennemførelse af direktivet«.

29 På ovenstående baggrund skal det første spørgsmål besvares med, at udnyttelsen af de beskyttede værker og andre frembringelser ikke er omfattet af direktiv 2002/29 for så vidt angår perioden fra den 22. juni 2001, datoen for direktivets ikrafttræden, til den 22. december 2001, udløbsdatoen for fristen for direktivets gennemførelse.

Det femte spørgsmål

30 Med det femte spørgsmål, der herefter skal behandles, ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om den omstændighed, at en rettighedshaver udtrykkeligt eller stiltiende har givet tilladelse til en reproduktion af hans værk eller en anden beskyttet frembringelse, har en indflydelse på den rimelige

kompensation, der er fastsat på et obligatorisk eller frivilligt grundlag i medfør af de relevante bestemmelser i direktiv 2001/29, og om nødvendigt, hvorvidt en sådan tilladelse kan medføre nævnte kompensations bortfald.

31 I denne henseende skal det indledningsvis bemærkes, at Domstolen hvad nærmere bestemt angår undtagelsen om privatkopiering allerede har fastslået, at den rimelige kompensation har til formål at beskytte ophavsmændene mod privat kopiering af deres beskyttede værker, der foretages uden deres tilladelse, hvorfor kompensationen skal anses for en modydelse for ophavsmændenes skade, som følge af en sådan kopiering uden ophavsmændenes tilladelse (jf. i denne retning dom af 21.10.2010, sag C-467/08, Padawan, Sml. I, s. 10055, præmis 39 og 40).

32 Denne retspraksis er ligeledes relevant for så vidt angår andre bestemmelser i artikel 5 i direktiv 2001/29.

33 I artikel 5 har EU-lovgiver i selve artiklens overskrift indført en sondring mellem på den ene side undtagelserne til og på den anden side indskrænkningerne i rettighedshavernes eneret til at tillade eller forbyde reproduktion af deres værker eller andre beskyttede frembringelser.

34 Denne eneret kan således alt efter omstændighederne enten undtagelsesvist være fuldstændig udelukket eller alene være begrænset. Det er ikke udelukket, at en sådan indskrænkning afhængig af de forskellige særlige situationer, som bestemmelsen regulerer, delvist kan indebære en udelukkelse, en begrænsning eller opretholdelsen af nævnte ret.

35 Denne sondring, der er foretaget på lovgivningsniveau, bør derfor tillægges virkning.

36 Det skal ligeledes bemærkes, at det i henhold til artikel 5, stk. 2 og 3, i direktiv 2001/29 står medlemsstaterne frit for i deres nationale lovgivning at indføre undtagelser eller indskrænkninger i eneretten til reproduktion. I tilfælde af at medlemsstat ikke gør brug af denne mulighed, bevarer rettighedshaverne inden for denne medlemsstat deres eneret til at tillade eller forbyde reproduktion af deres værker eller andre beskyttede frembringelser.

37 Når en medlemsstat i henhold til en bestemmelse i artikel 5, stk. 2 eller 3, i direktiv 2001/29 inden for rammerne af denne bestemmelses materielle anvendelsesområde har besluttet at udelukke enhver ret for rettighedshaverne til at tillade reproduktion af deres værker eller andre beskyttede frembringelser, er en eventuel tilladelse, som disse sidstnævnte har afgivet, uden retsvirkninger i denne medlemsstats lovgivning. En sådan handling har dermed ingen indvirkning på det tab, der påføres rettighedshaverne som følge af indførelsen af den omhandlede retlige privatforanstaltning, og kan derfor ikke have nogen indvirkning på den rimelige kompensation, uanset om denne er fastsat på et obligatorisk eller frivilligt grundlag i medfør den anvendelige bestemmelse i dette direktiv.

38 Såfremt en medlemsstat derimod ikke har besluttet fuldstændigt at udelukke denne ret for rettighedshaverne til at tillade reproduktion af deres værker eller andre beskyttede frembringelser, men har indført en simpel indskrænkning af denne ret, må det afgøres, om den nationale lovgiver i den foreliggende sag har haft til hensigt at bevare ophavsmændenes ret til reproduktion.

39 Såfremt denne ret til reproduktion er bevaret i den foreliggende sag, finder bestemmelserne vedrørende den rimelige kompensation ikke anvendelse, idet den indskrænkning, som den nationale lovgiver har fastsat, ikke tillader reproduktion uden ophavsmændenes tilladelse, og således ikke medfører den form for skade, som den rimelige kompensation skal opveje. Såfremt retten til reproduktion i den foreliggende sag ikke er blevet bevaret, har tilladelsen derimod ingen indflydelse på den for ophavsmændene lidte skade og kan dermed ikke have nogen indvirkning på den rimelige kompensation.

40 Henset til de ovennævnte betragtninger skal det femte spørgsmål besvares med, at inden for rammerne af en undtagelse eller en indskrænkning, der er fastsat i henhold til artikel 5, stk. 2 eller 3, i direktiv 2001/29, har en eventuel handling, hvorved en rettighedshaver giver tilladelse til reproduktion af sit værk eller en anden beskyttet frembringelse, ingen indvirkning på den rimelige kompensation, uanset om denne er fastsat på et obligatorisk eller frivilligt grundlag i medfør af den anvendelige bestemmelse i dette direktiv.

Det fjerde spørgsmål

41 Med sit fjerde spørgsmål, som skal behandles som det tredje punkt, ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om muligheden for at anvende tekniske foranstaltninger, der er fastsat i artikel 6 i direktiv 2001/29, kan medføre, at betingelsen om rimelig kompensation, der er fastsat i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29, bortfalder.

Om formaliteten

42 Uden udtrykkeligt at rejse en formalitetsindsigelse, har Fujitsu udtrykt tvivl om det fjerde spørgsmåls relevans for løsningen af tvisten i hovedsagen.

43 I sine indlæg har Fujitsu i det væsentlige gjort gældende, at artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 ikke finder anvendelse på hovedsagen, idet den udelukkende vedrører reproduktioner af lyd-, video- og audiovisuelt materiale til privat brug og ikke også kopier af tekst og statiske billeder på computer.

44 Det bemærkes i denne henseende, at der ifølge fast retspraksis er formodning for, at de spørgsmål om EU-rettens fortolkning, som den nationale ret har forelagt på baggrund af de retlige og faktiske omstændigheder, som den har ansvaret for at fastlægge – og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve – er relevante. Domstolen kan således kun afvise en anmodning om en præjudiciel afgørelse fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt besvarelse af de stillede spørgsmål (dom af 12.10.2010, sag C-45/09, Rosenbladt, Sml. I, s. 9391, præmis 33, og af 18.4.2013, sag C-463/11, L, præmis 28).

45 Det fremgår ikke klart, at den af den forelæggende ret ønskede fortolkning af artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dens genstand eller vedrører et problem af hypotetisk karakter.

46 Desuden vedrører Fujitsus indsigelse om, at denne bestemmelse ikke finder anvendelse på hovedsagerne, ikke formaliteten, men realiteten vedrørende det fjerde spørgsmål.

47 På denne baggrund skal det fjerde spørgsmål derfor realitetsbehandles.

Om realiteten

48 Som det fremgår af artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29, kan medlemsstaterne i deres nationale lovgivninger indføre en undtagelse om privat kopiering, imidlertid forudsat at rettighedshaverne modtager en rimelig kompensation, i forbindelse med hvilken der tages hensyn til anvendelse eller ikke-anvendelse af de i artikel 6 nævnte tekniske foranstaltninger på de pågældende værker eller andre frembringelser.

49 Det skal i denne henseende indledningsvis bemærkes, som det fremgår af denne doms præmis 31, at den rimelige kompensation har til formål at godtgøre ophavsmændene for den lidte skade, som følger af indførelsen af undtagelsen om privatkopiering, og dermed for den brug af deres beskyttede værker, der har fundet sted uden deres tilladelse.

50 Ved »teknisk foranstaltning« som omhandlet i artikel 6, stk. 3, i direktiv 2001/29 forstås desuden enhver teknologi, anordning eller komponent, der under sin normale funktion har til formål at forhindre eller begrænse handlinger i forbindelse med værker eller andre frembringelser, som indehaveren af ophavsrettigheder eller beslægtede rettigheder som fastsat i parternes lovgivning ikke har givet tilladelse til.

51 Heraf følger, at »de tekniske foranstaltninger«, som ordlyden af artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 henviser til, er teknologier, anordninger eller komponenter, der har til formål at begrænse handlinger, som rettighedshaveren ikke har givet tilladele til, dvs. at sikre en korrekt anvendelse af denne bestemmelse, der består af en begrænsning af ophavsrettigheder eller beslægtede rettigheder, og således at forhindre handlinger, der ikke overholder de strenge betingelser, som nævnte bestemmelse pålægger.

52 Det er imidlertid medlemsstaterne og ikke rettighedshaverne, der indfører undtagelsen om privatkopiering, og som med henblik på fremstillingen af en sådan kopi giver tilladelse til denne brug af værker og andre beskyttede frembringelser.

53 Det tilkommer følgelig medlemsstaten, der ved at indføre denne undtagelse har givet tilladelse til at fremstille kopier til privat brug, at sikre en korrekt anvendelse af denne undtagelse og således begrænse handlinger, som rettighedshaverne ikke har givet tilladelse til.

54 Heraf følger, at den omstændighed, at en medlemsstat ikke har sikret en korrekt anvendelse af undtagelsen om privatkopiering, på ingen måde kan medføre bortfald af den rimelige kompensation, som tilkommer rettighedshaverne, der desuden sandsynligvis vil lide yderligere skade, nemlig som følge af medlemsstatens undladelse heraf.

55 Det må på denne baggrund bemærkes, at rettighedshaverne i henhold til 52. betragtning til direktiv 2001/29 har mulighed for at anvende tekniske foranstaltninger, som de kan anvende frivilligt, og som er forenelige med undtagelsen om privatkopiering, og gør det muligt at nå de med denne undtagelse tilsigtede formål. Medlemsstaterne skal opfordre til at anvende sådanne tekniske foranstaltninger.

56 De tekniske foranstaltninger, som rettighedshaverne har mulighed for at anvende, skal forstås som teknologier, anordninger eller komponenter, der har til formål at sikre opnåelsen af det med undtagelsen om privatkopiering efterstræbte mål og at forhindre eller begrænse reproduktioner, der ikke er tilladt af medlemsstaterne inden for rammerne af denne undtagelse.

57 Henset til den omstændighed, at det er frivilligt at anvende de tekniske foranstaltninger, også selv om der foreligger en sådan mulighed, kan den manglende anvendelse af disse foranstaltninger ikke medføre den rimelige kompensations bortfald.

58 Den omhandlede medlemsstat kan imidlertid lade det konkrete niveau for den kompensation, der tilkommer rettighedshaverne, afhænge af, hvorvidt sådanne tekniske foranstaltninger er anvendt, med henblik på at sidstnævnte på effektiv vis opfordres til at træffe sådanne foranstaltninger, og at de således frivilligt bidrager til en korrekt anvendelse af undtagelsen om privatkopiering.

59 På baggrund af de ovenstående betragtninger skal det fjerde spørgsmål besvares med, at muligheden for at anvende tekniske foranstaltninger, der er fastsat i artikel 6 i direktiv 2001/29, ikke kan medføre, at betingelsen om rimelig kompensation i dette direktivs artikel 5, stk. 2, litra b), bortfalder.

Det andet og tredje spørgsmål

60 Med sit andet og tredje spørgsmål, der skal behandles samlet som det sidste punkt, ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om begrebet »reproduktioner ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning« som omhandlet i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, skal fortolkes således, at det omfatter reproduktioner, der foretages ved hjælp af en printer eller en personlig computer, navnlig i tilfælde, hvor disse apparater er tilkoblet hinanden, og i en sådan situation, hvem der skal betragtes som skyldner for den i denne bestemmelse omhandlede rimelige kompensation.

61 Det skal for det første bemærkes, at i henhold til artikel 2 i direktiv 2001/29, indfører medlemsstaterne i princippet en eneret for indehavere af ophavsrettigheder eller beslægtede rettigheder til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent reproduktion på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form, helt eller delvis af deres værker eller andre beskyttede frembringelser.

62 I henhold til direktivets artikel 5, stk. 2, litra a), kan medlemsstaterne imidlertid indføre en undtagelse fra eller indskrænkning i eneretten til reproduktion, som indehaveren af ophavsrettigheder eller beslægtede rettigheder har i forhold til sit værk eller til en anden beskyttet frembringelse, når der drejer sig om reproduktioner på papir eller lignende ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning, forudsat at rettighedshaverne modtager en rimelig kompensation (herefter »undtagelsen om reproduktion på papir eller lignende«).

63 Det bemærkes indledningsvis, at intet i sagens akter antyder, at spørgsmålet om, hvilken slags original, der i givet fald skal anvendes til reproduktionen, er relevant for at løse tvisterne i hovedsagerne. Der er derfor ikke anledning til at træffe afgørelse herom.

64 Som det fremgår af bestemmelsens ordlyd, fastsætter artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 en sondring mellem reproduktionsmedierne, dvs. papir eller lignende, og midlet til at foretage denne reproduktion, dvs. enhver fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning.

65 Hvad for det første angår mediet, den fysiske bestanddel, hvorpå reproduktionen af et værk eller en anden beskyttet frembringelse findes, nævner ordlyden af artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 udtrykkeligt papir, hvortil i generelle vendinger tilføjes et andet substrat, som skal have lignende karakteristika, dvs. sammenlignelige med og svarende til papirs karakteristika.

66 Det følger heraf, at medier, der ikke har karakteristika, der kan sammenlignes med og svarer til papirs karakteristika, falder uden for anvendelsesområdet for den med denne bestemmelse fastsatte undtagelse. I modsat fald ville denne undtagelses effektive virkning nemlig ikke kunne garanteres, bl.a. når henses til undtagelsen i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29, der vedrører »reproduktioner på ethvert medium«.

67 Heraf følger, at ethvert ikke-analogt medium, dvs. bl.a. digitalt, bør udelukkes fra dette anvendelsesområde for artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, for så vidt som, således som anført i punkt 63 i generaladvokatens forslag til afgørelse, et substrat for at kunne være lignende papir som et reproduktionsmedium skal kunne indeholde en fysisk gengivelse, som kan opfattes af menneskets sanser.

68 Hvad dernæst angår det middel, der muliggør en reproduktion på papir eller lignende, fremgår det af ordlyden af artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, at dette ikke alene omfatter fotografisk teknik, men også »enhver anden proces med tilsvarende virkning«, dvs. ethvert andet middel, der gør det muligt at nå et resultat lig det, der opnås ved fotografisk teknik, dvs. en analog gengivelse af et værk eller en anden beskyttet frembringelse.

69 En sådan konklusion underbygges endvidere af begrundelsen for Kommissionens forslag (KOM(97) 628), der førte til vedtagelsen af direktiv 2001/29, hvorefter den omhandlede undtagelse ikke er støttet på den anvendte teknik, men det opnåede resultat.

70 For så vidt som dette resultat er sikret, betyder antallet af handlinger eller hvilken teknik eller teknikker, der er blevet anvendt i forbindelse med den omhandlede reproduktionsproces, ikke så meget, forudsat at de forskellige bestanddele eller de forskellige ikke-selvstændige etaper i denne enkeltstående proces imidlertid udføres eller finder sted under den samme persons kontrol, og alle har til formål at reproducere værket eller en anden beskyttet frembringelse på papir eller lignede.

71 En sådan fortolkning finder støtte i anden og femte betragtning til direktiv 2001/29, hvorefter det formål, der forfølges med direktiv 2001/29, tilsigter at skabe en generel og fleksibel ramme på EU-niveau for at fremme udviklingen af informationssamfundet og tilpasse og supplere de nugældende retsregler vedrørende ophavsret og beslægtede rettigheder for at tage hensyn til den teknologiske udvikling, der har indebåret nye former for udnyttelse af beskyttede værker (dom af 24.11.2011, sag C-283/10, Circul Globus Bucureşti, Sml. I, s. 12031, præmis 38).

72 Heraf følger, at artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 – med forbehold for de i denne doms præmis 70 anførte præciseringer – ikke er til hinder for, at der inden for rammerne af den i denne bestemmelses ordlyd nævnte proces anvendes forskellige apparater, herunder apparater med et digitalt formål.

73 Hvad for det andet angår spørgsmålet om, hvem der i forbindelse med en sådan proces, der kombinerer flere apparater, hvoraf nogle har et analogt formål, mens andre har et digitalt formål, skal betragtes som pligtig til at betale den rimelige kompensation, må der indledningsvis henvises til Domstolens retspraksis vedrørende undtagelsen om privatkopiering, som kan overføres analogt til undtagelsen om reproduktion på papir eller lignende, imidlertid under forudsætning af at den grundlæggende ret til ligebehandling, der er fastsat i chartrets artikel 20, iagttages.

74 For så vidt angår fastlæggelsen af, hvem der må betragtes som skyldner for den rimelige kompensation, har Domstolen fastslået, at bestemmelserne i direktiv 2001/29 ikke udtrykkeligt bestemmer, hvem der skal betale kompensationen, og medlemsstaterne har derfor en vid skønsmargen ved afgørelsen heraf (jf. i denne retning dom af 16.6.2011, sag C-462/09, Stichting de Thuiskopie, Sml. I, s. 5331, præmis 23).

75 Når dette er sagt, har Domstolen, som det fremgår af denne doms præmis 31, idet begrebet »rimelig kompensation« er et selvstændigt begreb i EU-retten, præciseret, at denne rimelige kompensation har til formål at beskytte ophavsmændene mod reproduktion af deres beskyttede værker, der foretages uden deres tilladelse, hvorfor kompensationen skal anses for en modydelse for ophavsmændenes skade, som følge af en sådan reproduktion. Det tilkommer således i princippet den person, der har givet anledning til en sådan skade, dvs. den der har foretaget en sådan kopiering af et beskyttet værk uden at søge forudgående tilladelse fra rettighedshaveren, at erstatte det lidte tab, ved at finansiere den kompensation, der udbetales til indehaveren (jf. i denne retning Padawan-dommen, præmis 44 og 45).

76 Domstolen har imidlertid fastslået, at det under hensyntagen til de praktiske vanskeligheder, der er forbundet med en sådan ordning om rimelig kompensation, står medlemsstaterne frit for at gå tilbage til etaper, der ligger forud for selve fremstillingen af kopien, og med henblik på finansieringen af den rimelige kompensation at indføre en »afgift på privatkopiering« for de pågældende privatpersoner, der råder over udstyr, apparater og medier til reproduktion, og som i den forbindelse retligt eller faktisk giver personer, der fremstiller kopier, adgang til dette udstyr eller tilbyder disse en reproduktionsservice, da en sådan ordning gør det muligt for de betalingspligtige at overvælte omkostningen ved afgiften på de private brugere, og dermed bærer disse afgiftsbyrden for privatkopiering (jf. i denne retning Padawan-dommen, præmis 46 og 49, og dommen i sagen Stichting de Thuiskopie, præmis 27 og 28).

77 Idet denne retspraksis finder tilsvarende anvendelse på undtagelsen om reproduktion på papir eller lignende, tilkommer det i princippet den person, der har fremstillet en sådan reproduktion, at finansiere kompensationen, som udbetales rettighedshaverne. Det står imidlertid medlemsstaterne frit for, under hensyntagen til de praktiske vanskeligheder, der er forbundet hermed, i givet fald at indføre en afgift, der pålægges de personer, der råder over det udstyr, som er blevet anvendt til at fremstille nævnte reproduktion.

78 I tilfælde, hvor de omhandlede reproduktioner fremstilles i forbindelse med en enkeltstående proces ved hjælp af en kombination af apparater, kan medlemsstaterne ligeledes gå tilbage til etaper, der ligger forud for fremstillingen af kopien, og i givet fald indføre en ordning, hvorved den rimelige kompensation betales af de personer, der råder over et af apparaterne i denne kombination, der på ikke-selvstændig vis har bidraget til processen, for så vidt som disse personer har mulighed for at overvælte omkostningen ved afgiften på deres kunder. Den rimelige kompensations endelige beløb, der tilkommer rettighedshaverne som en modydelse for den skade, de lider ved udførelsen af en sådan enkeltstående proces, må ikke i det væsentlige afvige fra den, der er fastsat for reproduktioner, der er fremstillet på baggrund af et enkelt apparat.

79 Under disse omstændigheder skal den grundlæggende ret til ligebehandling for alle de involverede parter fremgå at være overholdt.

80 Henset til de ovenstående betragtninger, skal det andet og tredje spørgsmål besvares med, at begrebet »reproduktioner ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning« som omhandlet i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, skal fortolkes således, at det omfatter reproduktioner, der foretages ved hjælp af en printer og en personlig computer i tilfælde, hvor disse apparater er tilkoblet hinanden. I sådanne tilfælde kan medlemsstaterne indføre en ordning, ifølge hvilken den rimelige kompensation betales af de personer, der råder over et af apparaterne, der på ikke-selvstændig vis bidrager til denne enkeltstående proces for reproduktion af et værk eller en anden beskyttet frembringelse på et givet medium, for så vidt som disse sidstnævnte har mulighed for at overvælte omkostningen ved afgiften på deres kunder, idet det forudsættes, at den rimelige kompensations endelige beløb, der tilkommer ophavsmanden som en modydelse for den skade, han lider ved udførelsen af en sådan enkeltstående proces, ikke i det væsentlige afviger fra den, der er fastsat for reproduktioner, der er fremstillet på baggrund af et enkelt apparat.

Sagsomkostningerne

81 Da sagernes behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

1) For så vidt angår perioden fra den 22. juni 2001, datoen for ikrafttrædelsen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet, til den 22. december 2002, udløbsdatoen for fristen for dette direktivs gennemførelse, er udnyttelsen af de beskyttede værker og andre frembringelser ikke omfattet af nævnte direktiv.

2) Inden for rammerne af en undtagelse eller en indskrænkning, der er fastsat i henhold til artikel 5, stk. 2 eller 3, i direktiv 2001/29, har en eventuel handling, hvorved en rettighedshaver giver tilladelse til reproduktion af sit værk eller en anden beskyttet

frembringelse, ingen indvirkning på den rimelige kompensation, uanset om denne er fastsat på et obligatorisk eller frivilligt grundlag i medfør af den anvendelige bestemmelse i dette direktiv.

3) **Muligheden for at anvende tekniske foranstaltninger, der er fastsat i artikel 6 i direktiv 2001/29, kan ikke medføre, at betingelsen om rimelig kompensation i dette direktivs artikel 5, stk. 2, litra b), bortfalder.**

4) **Begrebet »reproduktioner ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning« som omhandlet i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at det omfatter reproduktioner, der foretages ved hjælp af en printer og en personlig computer i tilfælde, hvor disse apparater er tilkoblet hinanden. I sådanne tilfælde kan medlemsstaterne indføre en ordning, ifølge hvilken den rimelige kompensation betales af de personer, der råder over et af apparaterne, der på ikke-selvstændig vis bidrager til denne enkeltstående proces for reproduktion af et værk eller en anden beskyttet frembringelse på et givet medium, for så vidt som disse sidstnævnte har mulighed for at overvælte omkostningen ved afgiften på deres kunder, idet det forudsættes, at den rimelige kompensations endelige beløb, der tilkommer ophavsmanden som en modydelse for den skade, han lider ved udførelsen af en sådan enkeltstående proces, ikke i det væsentlige afviger fra den, der er fastsat for reproduktioner, der er fremstillet på baggrund af et enkelt apparat.**

Underskrifter